

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช โทรศัพท์/โทรสาร ๐๗๕-๓๗๘-๖๐๙

ที่ กษ.๐๘๑๘.๑๐/..... วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานการฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนการสอนระบบ LDD e-training รอบการประเมินที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๖๔ - มีนาคม ๒๕๖๕)

เรียน ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช

ตามที่ กรมพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดให้ข้าราชการและพนักงานราชการ ดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดรายบุคคลด้านการพัฒนาบุคลากร “ระดับความสำเร็จของการพัฒนาความรู้บุคลากร” รอบการประเมินที่ ๑ (๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕) ของปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ โดยสามารถเลือกพัฒนาความรู้อย่างน้อย ๑ หลักสูตรและไม่เกิน ๒ หลักสูตรต่อรอบการประเมิน สำหรับการเรียนรู้ในระบบ e-training และมีการส่งสรุปทเรียน ๑ เรื่อง ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ นั้น

ในการนี้ ข้าพเจ้านางสาวอนุสรรา พิศน้อย ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ ได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ผ่าน ระบบ e-training ในหลักสูตร การใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่องานพัฒนาที่ดิน และหลักสูตร ปฐพีวิทยาพื้นฐาน และมีการส่งสรุปทเรียน ๑ เรื่อง คือ หลักสูตร การใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่องานพัฒนาที่ดิน รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นางสาวอนุสรรา พิศน้อย)
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

- ทราบ
- งานธุรการดำเนินการต่อไป

(นายค้ำนิง แสงชำ)

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช

สรุปบทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้ หลักสูตร การใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่องานพัฒนาที่ดิน
การเข้าเรียนจนจบหลักสูตร และทำแบบทดสอบการประเมิน
ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๕ ถึง วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

การวิเคราะห์ดิน จัดเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของกรมพัฒนาที่ดิน เนื่องจากข้อมูลผลวิเคราะห์ดินเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาที่ดิน ตั้งแต่การสำรวจจำแนกดิน การประเมินคุณภาพดิน การวางแผนการใช้ที่ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน งานอนุรักษ์ดินและน้ำ และงานวิจัย เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้รับบริการวิเคราะห์ดิน

๑. เกษตรกร
๒. หมอดินอาสา
๓. นักวิชาการ
๔. หน่วยงานภาครัฐ
๕. สถาบันการศึกษา

งานบริการวิเคราะห์ดิน โดยทั่วไปข้อมูลผลวิเคราะห์ที่ได้มาจากการเก็บตัวอย่างในพื้นที่และส่งวิเคราะห์ ดังนี้

๑. ห้องปฏิบัติการ
๒. หน่วยวิเคราะห์ดินเคลื่อนที่
๓. ชุดตรวจสอบดินภาคสนาม
๔. ข้อมูลผลวิเคราะห์ดิน

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ต้องการความแม่นยำ ความเร่งด่วน และงบประมาณ

ความสำคัญของการวิเคราะห์ดิน

ดินมีความสำคัญต่อการเพาะปลูกพืช การใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยไม่มีการบำรุงรักษาหรือการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกต้องทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง เกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้ดินเสื่อมสภาพลง ซึ่งนอกจากปัญหาสุขภาพดินที่เสื่อมสภาพดังกล่าวแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ยังต้องการให้ได้ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ดินเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุของการเสื่อมสภาพของดิน ในอนาคตหากไม่มีการจัดการดินหรือปรับปรุงดินให้ถูกต้องตามหลักวิชาการความอุดมสมบูรณ์ของดินก็จะยิ่งลดลง สุขภาพดินจะเสื่อมสภาพมากยิ่งขึ้น แม้จะมีการนำเครื่องมือ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้ในการเกษตรกรรมก็จะยิ่งทำให้เพิ่มต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น

การตรวจวิเคราะห์ดิน คือการตรวจสุขภาพดิน ซึ่งสมบัติทางเคมีที่มีการตรวจวัดหรือทดสอบอยู่เสมอคือค่า pH ของดิน ซึ่งมีความสำคัญต่อการละลายของธาตุอาหาร การเจริญเติบโตของพืช ปริมาณ กิจกรรมและประเภทของจุลินทรีย์ดิน การตรวจสอบธาตุอาหารต่าง ๆ เพื่อบ่งชี้ถึงความสามารถของดินในการปลดปล่อยธาตุอาหาร ร่วมกับการวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพของดิน เช่น เนื้อดิน ความชื้นดินความหนาแน่นของดิน ซึ่งการวิเคราะห์ดินจะทำให้ทราบได้ว่า สภาพดินในพื้นที่เพาะปลูกเป็นเช่นไร สุขภาพดินที่ดีควรมีธาตุอาหารต่าง ๆ ที่พอเพียง ดินมีความร่วนซุยไม่อัดแน่น มีน้ำและอากาศที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช

การตรวจสอบสุขภาพดินเบื้องต้น

๑. เกษตรกรสามารถประเมินสภาพปัญหาของดินได้จากอาการผิดปกติของพืช เช่น ลำต้นพืชกระแกรน ใบร่วงเร็ว เป็นต้น ผู้ที่สามารถประเมินได้จะต้องมีประสบการณ์ ความชำนาญถึงจะบอกได้ว่าพืชแต่ละชนิดที่แสดงอาการออกมานั้นบ่งบอกถึงการขาดธาตุอาหารใด หรือเกิดจากสาเหตุใด

๒. การทดลอง หรือทดสอบการปลูกพืชด้วยตนเอง เช่น เปรียบเทียบการใส่และไม่ใส่ปุ๋ยและสังเกตการณ์เจริญเติบโตของพืช และการตอบสนองของพืชโดยการใส่ธาตุอาหารต่าง ๆ ซึ่งวิธีนี้ต้องใช้เวลาแต่ให้ผลค่อนข้างดี เนื่องจากเป็นการจัดการดินเฉพาะพื้นที่

๓. การวิเคราะห์พืช เป็นการเก็บตัวอย่างพืชเพื่อส่งวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการเพื่อดูการดูดใช้ธาตุอาหารของพืชที่สะสมในส่วนต่าง ๆ ของพืช

๔. การวิเคราะห์ดิน

การวิเคราะห์ดิน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อประเมินสถานะธาตุอาหารของพืชในดิน และประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน
๒. เพื่อการสำรวจและจำแนกดิน
๓. เพื่อเป็นพื้นฐาน หรือแนวทางในการใช้ปุ๋ย การปรับปรุงดินให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช

ผลวิเคราะห์ดิน

บอกถึงศักยภาพ ปริมาณธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชที่วิเคราะห์ได้จัดอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง หรือสูง บ่งชี้ถึงความผิดปกติของดิน เช่น เป็นกรดจัด ต่างจัด ปัญหาความเค็มในดิน ขาดธาตุอาหารบางตัวหรือบางธาตุสูง ผิดปกติ ในบางกรณีดินอาจให้ค่าวิเคราะห์ดินที่แสดงว่ามีธาตุอาหารนั้นอยู่ในระดับที่สูง แต่พืชไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งจะนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงชนิดและอัตราการใช้ปุ๋ยที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับชนิดของพืช ข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่แนวทางการให้คำแนะนำการจัดการดิน พืช ปุ๋ยและสิ่งปรับปรุงดินควบคู่กันไป

การนำผลวิเคราะห์ดินไปใช้ประโยชน์

ผลวิเคราะห์ดินเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ถึงกำลังการผลิตของดินที่มีผลต่อการจัดสนใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการเพาะปลูกพืช การเลือกชนิดและพันธุ์พืช อัตราและชนิดของปุ๋ยเคมีจนถึงการปรับปรุงดินอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเหมาะสมกับศักยภาพของดินและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการซื้อสารเคมีและวัสดุปรับปรุงดินต่าง ๆ ทำให้ลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้

การวิเคราะห์พืช

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อวินิจฉัยการขาดแคลนธาตุอาหารพืช
๒. เพื่อตรวจสอบระดับความเข้มข้นธาตุอาหารของพืชตลอดฤดูปลูก
๓. เพื่อคาดคะเนการขาดธาตุอาหารและผลผลิตที่จะได้รับ

ปริมาณธาตุอาหารของพืชจะมีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิต โดยเฉพาะช่วงที่พืชอยู่ในสภาวะขาดแคลนที่ไม่รุนแรงจนถึงจุดที่มีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงสุด การวิเคราะห์ธาตุอาหารของพืชจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะถูกนำมาใช้ในการประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน

หลักการเก็บตัวอย่างพืช

เก็บตัวอย่างเป็นระบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ เช่น ต้องการวินิจฉัยการขาดแคลนธาตุอาหารพืช ควรเก็บในบริเวณที่เราต้องการคำตอบ คือบริเวณที่พืชเจริญเติบโตไม่ดี ให้ผลผลิตต่ำ แต่ต้องเก็บจากบริเวณเล็ก ๆ ที่มีการเจริญเติบโตสม่ำเสมอรวมเป็น ๑ ตัวอย่าง เป็นต้น

เก็บตัวอย่างพืชประมาณ ๓๐-๑๐๐ ใบต่อต้น หรือ ประมาณ ๓๐๐ กรัมน้ำหนักสด รวมตัวอย่างเพื่อเตรียมวิเคราะห์

การวิเคราะห์น้ำ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางการเกษตร โดยรายการที่ให้บริการแก่เกษตรกร ได้แก่ pH, EC, P และ K
๒. สำหรับการวิจัย โดยรายการที่ให้บริการ ได้แก่ DO, Na, Sulfate, Carbonate, Bicarbonate, Cl, Ca, Mg และ โลหะหนัก

ข้อควรพิจารณาก่อนเก็บตัวอย่างน้ำ ต้องทราบชนิดและลักษณะของแหล่งน้ำ น้ำดี น้ำเสีย อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำธาร หรือบ่อน้ำ เป็นต้น

การวิเคราะห์ปุ๋ย

การเก็บตัวอย่างปุ๋ยเพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหาร ได้แก่ ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเหลว

ปุ๋ยหมัก

ลักษณะของปุ๋ยหมักที่พร้อมวิเคราะห์ คือ ปุ๋ยหมักที่ผ่านกระบวนการหมักที่สมบูรณ์แล้ว โดยมีลักษณะ ดังนี้

๑. อุณหภูมิในกองปุ๋ยลดลงเท่ากับภายนอกรอบกองปุ๋ย
๒. สีของเศษวัสดุเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลดำ มีลักษณะอ่อนนุ่มและเปียกชุ่ม
๓. ไม่มีกลิ่นเหม็นฉุนของก๊าซต่าง ๆ

ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเหลว

ลักษณะของปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเหลวที่พร้อมวิเคราะห์ ปุ๋ยหมักที่ผ่านกระบวนการหมักที่สมบูรณ์แล้ว โดยมีลักษณะ ดังนี้

๑. มีการเจริญของจุลินทรีย์น้อยลง สังเกตจากฝ้าขาวบริเวณผิวหน้าของวัสดุหมักจะน้อยลง
๒. กลิ่นแอมโมเนียจะลดลง
๓. ไม่ปรากฏฟองก๊าซ CO₂
๔. ได้ของเหลวใสสีน้ำตาล

การวิเคราะห์ปุ๋ย

วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจคุณภาพปุ๋ยเพื่อการปรับปรุงดินเปรี้ยวจัด กรดจัด รายการวิเคราะห์ประกอบด้วย pH Moisture CCE CaO MgO และ Particle size

วิธีการสุ่มเก็บตัวอย่างปุ๋ย

สุ่มเก็บตัวอย่างปุ๋ยปริมาณ ๑% ของจำนวนปุ๋ยทั้งหมด สุ่มทั้งหมดประมาณ ๒๐ กระสอบ โดยใช้หลาวแทงข้างถุงปุ๋ยลึก ๓-๕ นิ้ว ให้ได้ประมาณ ๕ กิโลกรัม เขียนรายละเอียด และนำส่งวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ

ช่องทางการเข้าถึงการบริการ

สามารถส่งตัวอย่างวิเคราะห์ได้หลายช่องทาง ได้แก่

๑. สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน (สวด.)
๒. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑-๑๒
๓. สถานีพัฒนาที่ดิน ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ
๔. ส่งตัวอย่างด้วยตนเองทางไปรษณีย์ผ่านเว็บไซต์ กรมพัฒนาที่ดิน WWW.ldd.go.th

สามารถวางแผนและเก็บตัวอย่างดินได้อย่างถูกต้องได้ด้วยตนเอง เพื่อการแปลผลการวิเคราะห์จะได้มีความถูกต้อง แม่นยำ ตรงกับวัตถุประสงค์มากที่สุด

การใช้ชุดตรวจสอบดินภาคสนาม การแปลผล และรายงานผลการวิเคราะห์ดิน

ลักษณะและความสำคัญของชุดตรวจสอบดินภาคสนาม

แต่เดิมการวิเคราะห์ดินของกรมพัฒนาที่ดินเป็นการวิเคราะห์ดินในห้องปฏิบัติการเพียงอย่างเดียว โดยมีทั้งหมด ๑๓ แห่งทั่วประเทศ ต่อมาเพื่อให้การวิเคราะห์ดินเข้าถึงเกษตรกรมากยิ่งขึ้น จึงได้เพิ่มการวิเคราะห์ดินเคลื่อนที่ แต่เนื่องด้วยความต้องการวิเคราะห์ดินที่มีหลากหลายพื้นที่จึงทำให้การวิเคราะห์ดินยังไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ดังนั้นกรมพัฒนาที่ดินจึงมีโครงการทำชุดตรวจสอบดินภาคสนาม (LDD Soil Test Kit) ให้แก่เจ้าหน้าที่ของกรม หมออดินอาสา เพื่อให้เข้าถึงเกษตรกรในพื้นที่ เกษตรกรสามารถวิเคราะห์ดินได้ด้วยตนเอง และสามารถนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการที่ดินของตนเองได้ทันต่อฤดูกาลเพาะปลูก ชุดตรวจสอบดินภาคสนามนี้จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งนอกเหนือจากวิธีในห้องปฏิบัติการและวิธีวิเคราะห์ดินเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นการจำลองห้องปฏิบัติการไว้ในภาคสนาม มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่ต้องใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ขนาดใหญ่ สะดวก และรวดเร็ว สามารถนำผลวิเคราะห์ไปประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดินได้ในการเพาะปลูกเบื้องต้น ซึ่งชุดตรวจสอบดินภาคสนามของกรมพัฒนาที่ดินมีด้วยกัน ๓ ชนิด ได้แก่

๑. ชุดตรวจสอบความเป็นกรดด่างของดิน (pH Test Kit)
๒. ชุดตรวจสอบปริมาณธาตุอาหารหลักของพืช (NPK Test Kit)
๓. ชุดตรวจสอบค่าความเค็มของดิน (Saline Soil Test Kit) ซึ่งชุดนี้จะมีความจำเพาะในการทดสอบกับดิน

ในพื้นที่ดินเค็มเท่านั้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการตรวจวิเคราะห์ดินอย่างง่าย และรวดเร็ว สามารถนำผลวิเคราะห์ดินไปใช้ในการประเมินสมบัติของดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินในเบื้องต้น

๒. เพื่อให้เกษตรกร นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ นำผลวิเคราะห์ดินใช้ในการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินได้อย่างเหมาะสม และทันฤดูกาลเพาะปลูก

การวิเคราะห์ตัวอย่างดินครบทุกรายการ จนกระทั่งทราบผลวิเคราะห์ดินและอัตราปุ๋ยที่ต้องใช้ จะใช้ระยะเวลาในการวิเคราะห์ประมาณ ๓๐ นาที โดยไม่รวมขั้นตอนในการเก็บตัวอย่างดินหรือการเตรียมดิน

ข้อดีของชุดตรวจสอบดินภาคสนาม

๑. วิธีวิเคราะห์ง่าย ไม่ซับซ้อน
๒. ใช้เวลาในการตรวจวิเคราะห์ (pH Test Kit) ทราบผลภายใน ๓ นาที และ (N P K Test Kit) ทราบผลภายใน ๓๐ นาที
๓. ชุดอุปกรณ์ใช้งานง่าย สะดวก และราคาไม่แพง
๔. การใช้งาน ผู้ใช้งานไม่ต้องมีความชำนาญ เกษตรกรสามารถตรวจสอบดินได้เอง
๕. สามารถพกพาไปใช้งานในภาคสนามได้
๖. pH Test Kit ๑ ชุด ทดสอบได้ ๘๐-๑๐๐ ตัวอย่าง ทราบผลวิเคราะห์ภายใน ๓ นาที
๗. NPK Test Kit ๑ ชุด ทดสอบได้ ๒๕-๓๐ ตัวอย่าง ทราบผลวิเคราะห์ภายใน ๓๐ นาที
๘. Saline Test Kit ๑ ชุด ทดสอบได้ ๒๕-๓๐ ตัวอย่าง ทราบผลวิเคราะห์ภายใน ๓๐ นาที

อายุการใช้งาน ๑ ปี ในอุณหภูมิห้อง

การเข้าถึงการบริการวิเคราะห์ดิน ช่องทางติดต่อเพื่อขอรับบริการ

๑. สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน โทรศัพท์ ๐-๒๕๖๑-๔๑๗๙ หรือ ๑๗๖๐ ต่อ ๓๑๒๐
๒. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑-๑๒
๓. สถานีพัฒนาที่ดินทั้ง ๗๗ จังหวัด
๔. ศูนย์ศึกษางานพัฒนาที่ดินฯ ของกรมพัฒนาที่ดินทั้ง ๖ ศูนย์
๕. หน่วยงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั่วประเทศ

ผู้สรุปบทเรียน
นางสาวอนุสรรา พิศน้อย
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

กรมพัฒนาที่ดิน

ขอขอบพระภาคณียัตถ์ฉบับนี้ให้เพื่อแสดงว่า

นางสาวอนุสรรา พิศน้อย

ได้ผ่านการพัฒนาทางไกลด้วยระบบการฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(LDD e-Training)

หลักสูตร การใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่องานพัฒนาที่ดิน

รุ่นที่ ๑/๒๕๖๕ : ตุลาคม ๒๕๖๔ - มีนาคม ๒๕๖๕

Signature

(นางสาวกัญฐากรณ์ โสเจยยะ)
รองอธิบดีด้านบริหาร